

2090

M.A. (Political Science) Fourth Semester

Paper – XVI(c): Readings in the Philosophy of Resistance and Liberation
(In all mediums)

Time allowed: ~~3 Hours~~

Max. Marks: 80

NOTE

Note: Attempt 50% of Total Questions of Question Paper. Time: 2 Hours
All will carry equal marks. Fraction will be lower digit.

x-x-x

- I. Attempt any ten the following in about 25-30 words each:-
- What are the prerequisites for becoming a "passive resister"?
 - How is "brute force" different from "soul force"?
 - What are the attributes of a "true civilization" as discussed by Gandhi in *Hind Swaraj*?
 - Briefly identify the grounds on which Gandhi criticizes railways.
 - What is meant by the term "foco"?
 - What was the main purpose behind the formation of "Alliance for Progress"?
 - Briefly explain the importance of "26th of July Movement" led by Fidel Castro.
 - What is meant by "latifundio"?
 - What does Che Guevara mean by "subjective conditions"?
 - What does Fanon mean by "psychoexistential complex"?
 - What does Fanon mean by "collective catharsis"?
 - Bring out the underlying meaning of the expression, "Sin is Negro, as virtue is white".
 - Why did Stokeley Carmichael change his name to Kwame Ture?
 - What is meant by the concept of "reverse racism"?
 - What is meant by the concept of "freedom ride" in the context of the civil rights movement in the USA? (10x2)

UNIT – I

- II. Do you agree with the contention that *Hind Swaraj* is a severe condemnation of 'modern civilization'? Advance arguments in support of your assertion. (15)
- III. What prescriptions does Gandhi offer in *Hind Swaraj* to resolve the enmity between the Hindu and the Mahomdens? How far do you think can these be sustained in contemporary India to establish communal harmony between the two communities? (15)

UNIT – II

- IV. How does Fanon understand violence? What role does violence play in his vision of liberation? (15)
- V. How far do you agree with the view that Fanon's theory of liberation goes beyond the ideology of nationalism? (15)

UNIT – III

- VI. Examine the idea that Che Guevara in *Guerrilla Warfare* intended to stimulate the creation of the 'subjective condition' and to intensify the objective conditions for revolution. (15)
- VII. Critically examine the role Guevara ascribes to peasants, women and workers in *Guerrilla warfare*. (15)

UNIT – IV

- VIII. Critically examine Carmichael's concept of "Black Power". (15)
- IX. Discuss the features of a New Social Order as outlined by Carmichael. (15)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

ਨੋਟ: ਕਿਹੀਂ ਪਾँਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦੇਂ। ਪ੍ਰਤਿਏਕ ਭਾਗ (1-4) ਸੇ ਏਕ-ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਚਯਨ ਕਰੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1 ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

- *_ *_ *-

1. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇ ਸੇ ਕਿਨੀਂ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕਾ ਉਤਰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਮੇਂ ਦੇ:-

- (ਕ) ਨਿਸ਼ਕ੍ਰਿਯ ਰਿਸਿਸਟਰ ਬਨਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਆਵਸ਼ਯਕ ਸ਼ਰੱਟੋਂ ਕਯਾ ਹੈ?
- (ਖ) ਪਾਸ਼ਾਵਿਕ ਬਲ ਆਤਮਾ-ਬਲ ਸੇ ਅਲਗ ਕੈਸੇ ਹੈ?
- (ਗ) ਹਿੰਦ ਸਵਰਾਜ ਮੇਂ ਗਾਂਧੀ ਦੁਆਰਾ ਚਰਚਾ ਕੀ ਗਈ 'ਸਚੀ ਸਾਖ਼ਤਾ' ਕੀ ਕਯਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਏਂ ਹੈ?
- (ਘ) ਤਨ ਆਖਾਰੋਂ ਕੀ ਸੰਖਿਪਤ ਪਹਚਾਨ ਕਰੋ, ਜਿਨ ਪਰ ਗਾਂਧੀ ਰੇਲਵੇ ਕੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਤੇ ਹੈ?
- (ਙ) 'ਫੋਕੋ' ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਅਰਥ ਬਤਾਏ।
- (ਚ) ਅਲਾਯੰਸ ਫੌਰ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰੇਸ ਕੇ ਗਠਨ ਕੇ ਪੀਛੇ ਮੁਖਯ ਉਦੇਸ਼ਯ ਕਯਾ ਥਾ?
- (ਛ) ਫਿਡਲ ਕੈਸਟ੍ਰੋ ਕੇ ਨੇਤ੍ਵਤਵ ਮੇਂ '੨੬ ਜੁਲਾਈ' ਆਨਦੋਲਨ ਕੇ ਸਹਤਕ ਕੋ ਸੰਖੇਪ ਮੇਂ ਸਮਝਾਏ।
- (ਜ) ਲੇਟਿਫਿਓਡਯੋਂ ਕਾ ਕਯਾ ਅਰਥ ਹੈ?
- (ਝ) ਬੇਂਗੇਰਾ ਕਾ ਕਯਕਿਤਪਰਕ ਪਰਿਸਥਿਤਿਯੋਂ ਸੇ ਕਯਾ ਅਰਥ ਹੈ?
- (ਞ) 'ਸਨੋਵੈਜ਼ਨਿਕ ਅਸਿਤਵ ਕਾਮਪਲੇਕਸ' ਸੇ ਫੈਨੋਨ ਕਾ ਕਯਾ ਸਤਲਬ ਹੈ?
- (ਟ) ਸਾਮੂਹਿਕ ਕਿਰੇਚਨ ਸੇ ਫੈਨੋਨ ਕਾ ਕਯਾ ਸਤਲਬ ਹੈ?
- (ਤ) ਅਭਿਕਯਕਿਤ ਕੇ ਅਨਤਰਿਨਿਹਿਤ ਅਰਥ ਕੋ ਸਾਮਨੇ ਲਾਏ, 'ਪਾਪ ਨੀਯੋ ਹੈ, ਜੈਸੇ ਗੁਣ ਸਫੇਦ ਹੈ।'
- (ਡ) ਸਟੋਕਲੀ ਕਾਰਮਾਝਕਲ ਨੇ ਅਪਨਾ ਨਾਮ ਬਦਲਕਰ ਕਵੇਮੇ ਤੁਰੇ ਕਯੋ ਰਖਾ?
- (ਫ) ਰਿਕਸ ਨਲਵਾਦ ਕੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਸੇ ਕਯਾ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਹੈ?
- (ਘ) ਯੂ.ਏਸ.ਏ. ਮੇਂ ਨਾਗਰਿਕ ਅਭਿਕਾਰੋਂ ਕੇ ਆਂਦੋਲਨ ਕੇ ਸੰਦਰਭ ਮੇਂ 'ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਕੀ ਸਵਾਰੀ' ਕੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਕਾ ਕਯਾ ਸਤਲਬ ਹੈ?

ਭਾਗ-1

2. ਕਯਾ ਆਪ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਸੇ ਸਹਮਤ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਵਰਾਜ 'ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਖ਼ਤਾ' ਕੀ ਬੋਰ ਨਿੰਦਾ ਹੈ? ਆਪਕੇ ਦਾਵੇ ਕੇ ਸਮਰਥਨ ਮੇਂ ਅਗ੍ਰਿਮ ਤਰਕ ਦੇਂ।
3. ਹਿੰਦੂ ਔਰ ਮੁਸਲਮਾਨੋਂ ਕੇ ਬੀਚ ਕੀ ਸ਼ਤ੍ਰੁਤਾ ਕੋ ਸੁਲਝਾਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਹਿੰਦ ਸਵਰਾਜ ਮੇਂ ਗਾਂਧੀ ਕਯਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇਤੇ ਹੈ? ਆਪਕੋ ਕਯਾ ਲਗਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਕਾਲੀਨ ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਦੋ ਸਮੁਦਾਯੋਂ ਕੇ ਬੀਚ ਸਾਮ੍ਰਦਾਯਿਕ ਸਦਭਾਵ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਯਹ ਨਿਰੰਤਰ ਹੋ ਸਕਤੇ ਹੈ?

ਭਾਗ-2

4. ਫਨੇਨ ਹਿੰਸਾ ਕੋ ਕੈਸੇ ਸਮਝਤਾ ਹੈ? ਤਨਕੀ ਮੁਕਿਤ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਮੇਂ ਹਿੰਸਾ ਕੀ ਕਯਾ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ?
5. ਆਪ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿਕੋਣ ਸੇ ਕਹਾਂ ਤਕ ਸਹਮਤ ਹੈ ਕਿ ਫਨੇਨ ਕਾ ਮੁਕਿਤ ਕਾ ਸਿਧਾਂਤ ਗਧ੍ਰਵਾਦ ਕੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਸੇ ਪਰੇ ਹੈ?

ਭਾਗ-3

6. ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਕੀ ਜਾँਚ ਕਰੋ ਕਿ ਗੁਰਿਲਲਾ ਯੁਧ ਮੇਂ ਚ-ਗੁਰੇਰਾ ਕਾ ਇਰਾਦਾ 'ਕਯਕਿਤਗਤ ਸਥਿਤਿ' ਕੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕੋ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਔਰ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਕੇ ਲਿਏ ਉਦੇਸ਼ਯ ਕੀ ਸਥਿਤਿ ਕੋ ਤੀਵਰ ਕਰਨਾ ਥਾ।
7. ਗੁਰੇਰਾ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕਾ ਅਧਯਯਨ ਕਰੋ ਜੋ ਕਿਸਾਨੋਂ, ਮਹਿਲਾਔਂ ਔਰ ਸ਼ਰਮਿਕੋਂ ਕੇ ਗੁਰਿਲਲਾ ਯੁਧ ਕਾ ਕਾਰਨ ਕਰਤੀ ਹੈ।

ਭਾਗ-4

8. 'ਬਲੈਕ ਪਾਵਰ' ਕੀ ਕਾਰਮਾਝਕਲ ਕੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਕੀ ਗੰਧੀਰ ਰੂਪ ਸੇ ਜਾँਚ ਕਰੋ।
9. ਕਾਰਮਾਝਕਲ ਦੁਆਰਾ ਉਲਿਖਿਤ ਨਏ ਸਾਮਾਜਿਕ-ਆਦੇਸ਼ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਔਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

- *_ *_ *-

(3)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

- *_ *_ *-

1. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-
(ੳ) ਸੁਸਤ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣਨ ਦੀਆਂ ਕੀ ਜਰੂਰਤਾਂ ਹਨ?
(ਅ) 'ਕਰੂਰ ਬਲ' ਰੂਹ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵਖਰਾ ਹੈ?
(ੲ) 'ਹਿੰਦ ਸਵਰਾਜ' ਵਿੱਚ ਗਾਂਧੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ 'ਸੱਚੀ ਸਭਿਅਤਾ' ਦੇ ਕੀ ਗੁਣ ਹਨ?
(ਸ) ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ।
(ਹ) 'ਫੋਕੋ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
(ਕ) 'ਪ੍ਰਗਤੀ ਲਈ ਗੱਠਜੋੜ' ਦੇ ਗਠਨ ਪਿੱਛੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਸੀ?
(ਖ) ਫਿਡਲ ਕਾਸਟਰੋ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ '26 ਜੁਲਾਈ' ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ।
(ਗ) ਲਾਤੀਫੀਡਿਉ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
(ਘ) ਚੇਅ ਗਵੇਰਾ ਦਾ 'ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹਾਲਤਾਂ' ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
(ਙ) ਫੈਨਨ ਦਾ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ-ਹੋਂਦ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
(ਚ) ਫੈਨਨ ਦਾ ਸਮੂਹਿਕ 'ਕਥਾਰਸਿਸ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
(ਛ) ਪ੍ਰਗਵੇ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਪਾਪ ਨੀਗਰੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਣ ਚਿੱਟਾ ਹੈ?
(ਜ) ਸਟੋਕਲੀ ਕਾਰਮੀਕਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਬਦਲ ਕੇ ਕਵੇਮੇ ਤੁਰੇ ਕਿਉਂ ਰੱਖਿਆ?
(ਝ) 'ਉਲਟ ਨਸਲਵਾਦ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
(ਞ) ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 'ਸੁਤੰਤਰ ਸਵਾਰੀ' ਦਾ ਕੀ ਸੰਕਲਪ ਹੈ?

ਭਾਗ-1

2. ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਵਰਾਜ ਅਜੋਕੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਨਿੰਦਾ ਹੈ? ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿਉ।
3. ਹਿੰਦ ਸਵਰਾਜ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਸੁਝਾਅ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ? ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਤਕ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦੋਹਾਂ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤਕ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਭਾਗ-2

4. ਫੈਨਨ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਾ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ?
5. ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤਕ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਕਿ ਫੈਨਨ ਦੀ 'ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ' ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਭਾਗ-3

6. ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰੋ ਕਿ ਗੁਰੀਲਾ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਚੇਅ-ਗਵੇਰਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ 'ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਭਿਤੀ' ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਸੀ।
7. ਗਵੇਰਾ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦੀ ਗੁਰੀਲਾ ਯੁੱਧ ਲਈ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ?

ਭਾਗ-4

8. ਕਾਰਮੀਕਲ ਦੇ 'ਬਲੈਕ ਪਾਵਰ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪੜਤਾਲ ਕਰੋ।
9. ਕਾਰਮੀਕਲ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਵੇਂ ਸੋਸ਼ਲ ਆਡਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

- *_ *_ *-